

**“МУГАЛИМДИН ЖЕМИШИ ОКУУЧУЛАРЫНЫН
ЖЕТИШКЕНДИКТЕРИ”**

Жаш адамды үй-бүлө чөйрөсүнөн кийин эле коом тарбиялайт. Ал таалим тарбиянын негизинде келечегине туура багыт алуусу зарыл. Демек, келечекке туура багыт - бул өмүр бою армансыз, ар намысы менен эмгектене турган кесиби болуп саналат. Ар бир инсандын жеке турмушунда бактылуу болуунун негизги факторлорунун бири өзүнүн эңсеген кесибине ээ болуу. Биздин бүгүнкү каарманыбыз **Турусбаева Елиза Осмоналиевна** бала кезден мугалимдик кесипти туу тутуп, сабак берген агай-эжейлерине таасирленип, дал ушул кесипти тандап алган. Учурда Токтогул районундагы Кызыл-Ураан айылынын №32 Бекназар атындагы орто мектебинде физика мугалими болуп эмгектенип келет.

Алгачкы эмгек жолуңуз кайсыл мектептен башталган?

Мектеп - бул жаш муундарды окутуп тарбиялоого чакырылган билим берүү мекеме б.а ал үчүн экинчи үйү, өзүндүн окуучуларың менен эркин темада баарлашып, ырахат алуу. 2003-жылы окуу жайды аяктагандан кийин Токтогул районундагы Токтогул атындагы орто мектебине физика мугалими болуп жумушка кабыл алынып, 15 күн иштеген соң, үй-бүлөлүк шартыма байланыштуу Кызыл-Ураан айылынын №32 Бекназар атындагы орто мектебинде физика мугалими болуп алгачкы эмгек жолума сапар алдым. Мектеп босогосун аттап, жаңы жамаат менен таанышканымда *“Ийгилик десең ишкер бол”* демекчи, алардын ишмердиги, чыгармачылык изденүүсү, бири-бирине болгон мамилеси, достугу, ынтымагы б.а. жакшылыктын жышааны байкалып турду. Ал учурда мектеп директору кыргыз тили жана адабияты мугалими Шүкүрбаев Сүйүнтбек агай эле.

Алгачкы жылы эле мугалимдердин сабактарына, кечелерге жана башка иш-араларга катышып өзүмө бай тажрыйба топтоп, көп мугалимдердин арасынан суурулуп чыгууга аракеттендим. 2003-жылдан бери үзгүлтүсүз эмгектенип келе жатам. Билим берүү тармагына өзүмдүн салымымды кошуу менен бирге окуучуларга билим тарбия берип келем.

Эң биринчи сабак өткөнүңуз эсиңиздеби?

Эртең сабак өтөм деген күнү сабактын планын жазып, китепти кайра-кайра окуп, эгер суроо берип калса баарына жооп берүүм керек - деп алдын ала баарына даяр болгон элем. 4-курста практикага чыгып сабак өткөн учурда, бир жума бөлүнгөн мугалимдин сабагына катышып, кийин мен сабак өткөн учурда ал мугалим менин сабагыма катышкан эле. Сабак өтүүдөгү окуучулардын жандуу катышы, ал тургай катышып олтурган мугалимдердин кошо аралашып кетиши, сабактын жандуу, кызыктуу өтүшү, окуучулардын *“бизге дагы сабак өтүп бересизби”* деп суранышы элестеп турат. Мен өзү окуучу же башка адам баары менен бат эле тил табышып кетем, мурун тааныгандай эле жай баракат сүйлөшүп. Мугалим артист болуш керек деп айтышат го, ошондой сыңары класстагы окуучулардын абалына карап, ар кандай кырдаалда пикир алышып же оюн түрүндө кылып, тарыхый маалымат айтып баштай берем. Ал учурда көрсөтмө куралдарды колго жасап, ар бир сабагыма, окуучуларды кызыктыруу максатында колдонуп келет элем. Азыр баары даяр, интернет деген бар. Бүгүнкү заман илим-билимдин, жаңы технологиянын, инновациянын заманы, ошолорго таянган атаандаштыктын заманы.

Сабак өтүүдө кандай жаңычылдыкты колдоносуз?

Мугалим сабак берүү менен бирге тарбия, билим берет. Менин мугалимдик эмгек жолумда көптөгөн жаш муундарга билим гана бербестен,

тарбия жагына да көңүл буруп келем. Ал гана эмес ата-энелерге да педагогикалык билим аба, суу, күн кандай керек болсо, дал ошондой керек экенине ишендим. Заманбап билим берүү технологияларынын жардамы менен ар бир окуучунун таанып билүү иш-аракетин, сынчыл ой жүгүртүүсүн жана чыгармачыл потенциалын өнүктүрүүгө басым жасайм. Учурда эски көз караш менен мени уккула, меники туура деп сабак өтүү эмес, ар бир окуучуга жекече мамиле кылуу менен анын эмнеге жөндөмү бар экенин билип, ошого жараша анын жөндөмүн өстүрүүгө аракет кылам. Сабак өтүүдө көбүнчө жаңы теманы баштоодо же теманы бышыктоодо оюндун ар кандай түрлөрүн колдоном. Ошондой эле класстан тышкары иштерди көбүрөөк уюштурум, анын ичинде викториналык суроолор, физикалык табышмактар, тест, кроссворд, макеттерди жасоо ж.б. кирет. Сабактын темасына жараша уюштурууга болот. Учурда маалыматтын соцтармактарда ар кандай түрлөрү (*пайдалуу жана таштанды маалыматтар*) жайылууда, медиа жана маалыматтык сабаттуулук боюнча да өз билимимди өркүндөтүп келгем. Заманбап турмушубузда медиа жана маалыматтын орду чоң, ата-энелерге жана окуучуларга бул билим да абдан зарыл, сабагымдан сырткары да семинар өтүп, маалыматтар менен бөлүшүп турам.

Мугалимдин жемиши окуучуларынын жетишкендиктери. Окуучуларыңыз кандай жетишкендиктерге ээ?

Ооба, чынында эле бүгүнкү күндө айтылып жүргөн “Мугалими күндөй тийсе чачырап, окуучусу гүл сыяктуу ачылат” - деген залкар ойлор, ар бир педагогдун жүрөгүнөн, көңүл чордонунан терең орун алып, жан дүйнөсүнө бүлүк салат деген ойдомун. Бул оюмдун чындыгынын өзүнчө себеби бар. Мен мектеп окуучусун данекке салыштырып, мугалимди аба, суу, жер, күнгө теңештиргим келди. Анткени данектин өсүп жетилип, даракка жетилүүсүнө, энергия, суу, аба канчалык керек болсо, окуучунун жетилүүсүнө, билим, тарбия ошончолук керек. Ал үчүн мугалим талыкпай “Изденүү артынан изденүү” деген принциптин негизинде иштөөсү зарыл.

“Мугалимдин жемиши окуучуларынын жетишкендиктери” - деп бекеринен айтпаса керек. Менин да окуучуларым аймактык, райондук физика сабагынан болгон сынактарда байгелүү орундарды багынтып келет. Арасынан физика сабагынан мугалимдик кесипти тандап алган окуучуларым да бар. Алардын бири Кыргыз Билим берүү академиясында иштеп жаткан Ажыкулова Наргиза. Андан тышкары мектептерде да иштеп жаткан окуучуларым бар.

Эң негизгиси сабактын олимпиадасынан беш алуу эмес, турмуш сабагынан жеңүүчү болуп, өз жашоолорунда ата-эне катары балдарына мыкты тарбия бериши. Адамдын эң кымбат сапаты — анын адеби, адамгерчилиги жана ыймандуулугунда.

Мугалимдик кесипти тандоонузга ким түрткү болду?

Улуу педагог А.Макаренконун *“Адамды бактыга үйрөтүү мүмкүн эмес, бирок бактылуу кылып тарбиялоого болот”* - деген сөзүнөн улам, мугалимдик кесипке кантип кызыгып калганым боюнча бир аз токтоло кетсем.

Мектепте окуган мезгилде кыялың менен нечен түркүн максаттарды алдыга коюп, кайсынысын тандаарымды билбей кыйналган күндөр көп болот тура. Мен өзүмдү *“ак халатчан мед айым болсом”* деп элестетчү элем. Бирок мага ошол мезгилдеги мугалим, агай-эжейлердин акыл-насааттары, кеп кеңештери оюмду өзгөрттү. Мени мугалим болууга түрткү болгон бир окуяны айтып кетейин.

1-класста окуп жатканда Алиппе китебин аяктап, Эне-тил китебине өткөн элек. Ошол учурда окууга көңүл бурбай, шар окуганга жетише албай калганымды Козубаева Созул эжеке байкап калып, ата-энелер чогулушунда апама айтып койгон экен. Үйгө келип алып, мени *“үнүндү чыгарып, шар оку”* деп, колуна эмне тийсе ошону менен мени аябай урган эле. Ошол күндөн баштап кайрадан китебимди колго алып, күнүнө апамдын жанына олтуруп китеп окуп, атамдын жанында ар дайым математика сабагынан тапшырма аткарат элем. Эгерде мага ата-энемдей, эжекемдей көңүл буруу болбогондо мүмкүн багытым башка болот беле, ким билет?

Мектепте окуп жүргөндө физика сабагы боюнча ийримдерге, кечелерге

катышаар элем. Бул предметке аябай кызыгып көбүнчө лабораториялык, практикалык иштерге көбүрөөк көңүл бөлүп иштечүмүн. Физика предмети боюнча зоналык, райондук олимпиадага катышып, 1-орундарга ээ болдум. Ал эми 10-классымда Жалал-Абад шаарындагы балдар-түрк лицейинде өткөрүлгөн олимпиаданын облустук туруна катышуу менен 2-даражадагы Диплом менен сыйландым. Менин мындай ийгиликке жетишиме өбөлгө болгон Өзгөрүш айылында жайгашкан Ж.Чаргынов атындагы мектеп-гимназиясында (*учурда Бишкек шаарында Ж.Баласагын атындагы КУУнун физиканы окутуунун технологиясы кафедрасынын ага окутуучусу*) эмгектенген физика мугалими Калыбеков Абакир агайымды айтбай кетсем туура болбостур.

Физика сабагынын көптөгөн сырлары бар экендигин түшүнүү менен ал предметке болгон кызыгуум артып, мектепти ийгиликтүү аяктап, ата-энемдин колдоосу менен Жалал-Абад Мамлекеттик Университетиндеги педагогикалык факультетинин физика адистигинин бюджеттик бөлүмүнө 1998-жылы тапшырып, 2003-жылы эң ыйык ат “МУГАЛИМ” деген кесипке ээ болдум.

Учурдан пайдаланып, ата-энеме (*атам: Турусбаев Осмоналы, көзү өтүп кеткен, апам Курманова Барчакүл*) жалпы Жумабек Чаргынов атындагы орто мектебинин эмгек жамаатына, анын ичинен 1-класста сабак берип, “А” тамгасын тааныткан *Козубаева Созул* эжекеме жана *Калыбеков Абакир* агайыма ыраазычылык билдирем.

Ары татаал түйшүктүү мугалимдик кесиптин сиз сыймыктанган жагы.

Балдар - бул жашоонун жандуу гүлдөрү. Ал эми гүлдөр тарбиялуу, билимдүү, адептүү болушу үчүн аларга кам көрүү керек. Себеби, алар биздин жашообузду кооздоп, мааниге ээ кылып турат. Окуучуларды өз балаңдай сүйүп, ар бир баланын жан дүйнөсүн түшүнүп, тилин таап жакшы мамиле кылсаң, сабак да өз максатына жетет.

Сабак өтүү менен эле бирге класс жетекчилик милдетти да аткарып келем. Классымдагы баардык окуучуларга бирдей мамиле жасап, тарбиялуу болсоңор, билимдүү да болосуңар деп билим менен тарбияны чогуу алып кетүүлөрүнө аракет кылам. Мектепте иштеп, ошол жерден нан таап жеп жаткандан кийин, мектеп экинчи үйүм, окуучулар өз балдарыңдай эле болуп калат экен.

Мугалимдик кесиптин жоопкерчиликтүү, оор түйшүктүү, сабырдуулукту, изденүүнү талап кылган, ошону менен бирге ары сыймыктуу кесип экенин өзүмдүн мугалимдик тажрыйбамда биле алдым.

Маегиңизге рахмат. Ишиңизге ийгилик каалайбыз.

*Маектешкен Кыргыз билим берүү академиясынын ага илимий
кызматкери Мансапова Гулира*